

VY_12_INOVACE_B_PD_2.SADA_28

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2B-PD-2.sada-č.28

Autor: Mgr. Petr Drkal

Datum vytvoření: duben 2013

Název DUM: Rusko v 19. a na počátku 20. století

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 8.

Druh učebního materiálu: prezentace

Klíčová slova: Rusko, Mikuláš I., Alexandr II., Mikuláš II., děkabristé, krymská válka, rusko – japonská válka

Anotace: Žáci v této hodině pracují pod vedením učitele, který má k prezentaci výklad nového učiva. Seznamují se situací v Rusku během 19. a na počátku 20. století, tzn. s pokusy svrhnout samoděržaví, válečnými konflikty, které vedly k reformám státní správy a společenským změnám. Na konci prezentace odpoví na kontrolní otázky.

Rusko v 19. a na počátku 20. století

Mikuláš I.

- Po napoleonských válkách se šířil **odpor proti samoděržaví**
- Skupiny petrohradských důstojníků připravovaly program změn = odstranění samoděržaví a nevolnictví
- 14. prosince (děkabra) 1825 vypuklo **povstání** proti novému carovi = **Mikuláš I. (1825 – 1855)**
- **Děkabristé** chtěli donutit vládu, aby přijala Manifest ruskému národu (program občanských svobod) a svolat sněm pro vypracování ústavy
- Car proti nim poslal vojsko s děly
- Vůdce nechal popravit a poslat na Sibiř

- Rusko podporovalo **osvobozenécké hnutí na Balkáně** proti Turkům (Srby, Řeky, Bulhary, ...), ale vojensky potlačilo **Listopadové povstání v Polsku** r. 1831 = Polsko začleněno do Ruska, **rusifikace** země
- Spory s Osmanskou říší vyvrcholily v **Krymské válce** (1853 – 1856)

*Děkabristé na
náměstí Senátu*

Obléhání Sevastopolu

- Na stranu Turecka se postavila **Francie, Británie a Sardinské království** z obav o vliv Ruska na Balkáně a ve Středomoří
- Boje probíhaly nejprve v Černém moři a později se francouzská, britská a turecká vojska vylodila na Krymu
- Byl obležen a dobyt Sevastopol, koalice vítězila v bitvách
- Ani po změně na trůnu = **Alexandr II.** (1855 – 1881), se situace nezlepšila a Rusko bylo poraženo
- R. 1865 byla válka ukončena **Pařížskou mírovou smlouvou**

Bitva u Balaklavy (1864) - Útok britské lehké jízdy

Alexandr II.

- Válka prokázala **zaostalost** Ruska, car byl nucen provést **reformy**
- bylo **zrušeno nevolnictví** (1861), **zavedeny městské a místní správy**, reforma **soudnictví a vojska**
- Dále však existovalo **samoděržaví** a **pronásledování odpůrců**, pravoslavná církev vyzývala k poslušnosti carovi
- Začala **industrializace** a **výstavba železnic** (transsibiřská magistrála)
- Rusko prodalo r. 1867 **Aljašku** USA, ovládlo **Střední Asii, Kavkaz** a území v **Číně**
- Podpora **Slovanů** v JV Evropě X **polské povstání** r. 1863 bylo krvavě potlačeno
- V letech 1877 – 1878 porazilo se **Srbskem, Černou Horou, Rumunskem** a **bulharskými povstanci** **Osmanskou říši**

- Část společnosti (intelligence) nebyla s rozsahem reforem spokojena, radikálové chtěli cara fyzicky odstranit = r. 1881 zemřel na následky bombového **atentátu**
- **Alexandr III.** (1881 – 1894) ponechal reformy a snažil se vyhnout válečným konfliktům
- Za vlády **Mikuláše II.** (1894 – 1917) získali Rusové r. 1897 přístav **Port Arthur** a r. 1900 **Mandžusko**, o které mělo zájem také **Japonsko**
- V letech 1904 – 1905 probíhala **rusko – japonská válka**, Rusko přes jasnou vojenskou převahu prohrálo

Alexandr III.

Mikuláš II.

- Japonci dobyli přístav Port Arthur, zničili ruskou flotilu v **bitvě u Cušimy** a pozemní vojska u **Mukdenu**
- Porážka odhalila vojenskou a hospodářskou zaostalost
- Celou zemí proběhla vlna **stávek a demonstrací**, která vyvrcholila **první ruskou revolucí** (leden 1905) = krvavá neděle v Petrohradě
- Car byl donucen zřídit **státní dumu** (parlament), umožnit volby a povolit politické strany
- Zemědělskou reformu zahájil P. A. Stolypin (1907)

- Rusko se stalo **obilnicí Evropy**, byla zavedena **povinná školní docházka**
- Přes všechny snahy o zavedení parlamentarismu, stranického politického systému a některých občanských svobod, panovník dál vládl **absolutisticky**

Karikatura z období rusko – japonské války

Otázky a úkoly:

1. Vysvětlete pojem samoděržaví.
2. Proč došlo k povstání děkabristů?
3. Popište průběh krymské války. Jaké měla důsledky?
4. Kam směřovala územní expanze Ruska,? Co je to transsibiřská magistrála?
5. Co bylo příčinou rusko – japonské války?
6. Vyjmenujte změny provedené carem Mikulášem I.

Literatura:

KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějepis 8 pro ZŠ a VG UČ*. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-558-4

Obrázky:

Mikuláš I. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franz_Kr%C3%BCger_-_Portrait_of_Emperor_Nicholas_I_-_WGA12289.jpg

Děkabristé. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Kolman_decembrists.jpg

Krymská válka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Panorama_dentro.JPG

Jízda. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:CatonWoodvilleLightBrigade.jpeg>

Alexandr II. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:AlexanderIIRussia.jpg>

Alexandr III. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Kramskoy_Alexander_III.jpg

Mikuláš II. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Nicholas_II_of_Russia_painted_by_Earnest_Lipgart.jpg

Karikatura. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Conflit.jpg?uselang=cs>